

חברה דמוקרטית בתקופת חירום

שיעור מחנכת לתיכון

מטרות:

1. היכרות עם המושג חברה דמוקרטית ומאפייניה כגון: דאגה לכלל האזרחים במדינה, סולידריות.
2. הבנה כי גם בשגרה ובמיוחד בתקופת חירום יש חשיבות גבוהה לחיזוק התרבות והקודים הדמוקרטים במדינה.
3. הבנה כי חלק מהאחריות שלנו כאזרחים בתקופת חירום היא ציות לחוקים שנועדו לשמור על חיי אדם בשעת חירום, במקביל לאחריותנו לפקח ולדרוש מנבחרי הציבור שלנו לתפקד בצורה הטובה ביותר כראות עינינו.

למחנכת

ככל שהזמן עובר אנו מבינים כי תקופת ההתמודדות עם מגפת הקורונה תימשך יותר זמן ממה שציפינו או דמיינו. התלמידים שלנו נמצאים בתקופה מבלבלת בה כל יום מגדילים את ההגבלות ויש חוסר וודאות כלפי העתיד. יש חשיבות גבוהה לחיזוק חוסנה הדמוקרטי של המדינה דרך סולידריות, אחריות על הסביבה שלי. יש לתלמידים אחריות גבוהה לעזור במניעת והפסקת הפצת הווירוס דרך שמירה וציות לחוקי המדינה. עם זאת, בתקופת חירום יכולה להיות התחושה שכל מה שנדרש ממני הוא לציית לחוקים ואין משמעות לקול שלי. בשיעור הקרוב חשוב לנו לתת כלי חשוב לתלמידים שבאמצעותם הם יוכלו לבחון את המציאות ולהבין שיש להם תפקיד חשוב גם בתקופה מעורפלת זו. במקביל לשמירה על החוקים ועזרה לסובבים אותנו, יש לנו כאזרחים את האחריות לדרוש מנציגינו בכנסת את ההתנהלות הנכונה ביותר לדעתנו. כאזרחים בתקופת חירום, חובתנו לא רק לציית, אלא גם לפקח ולבקר את נבחרי הציבור שלנו כחלק מהמאמץ המשותף של כולנו להצליח ולעבור את התקופה הזאת עם שמירה על החברה ועל הדמוקרטיה הישראלית.

מהלך השיעור

- חלק א – מהי חברה דמוקרטית? 10 דק'
- חלק ב – מה לגיטימי ומה לא לגיטימי בתקופת חירום? 15 דק'
- חלק ג – פיתוח עמדה מורכבת: ציות לחוקים, שמירת החיים והגדלת הסולידריות החברתית תוך ביקורת ופיקוח על נבחרי הציבור בביצוע תפקידם 20 דק'

חלק א – מהי חברה דמוקרטית? (10 דק')

שמש אסוציאציות "מהי חברה דמוקרטית?"

בקשי מכל התלמידים להכין פתקים קטנים או מחברת ודף עט, ולשים את עצמם על השתק (ב-ZOOM יש לך יכולת כמנהלת השיחה להשתיק את כל התלמידים גם). כל אחד מהתלמידים צריך לכתוב מה לדעתו מאפיין חברה דמוקרטית.

למחנכת

שימי לב שהשיחה אינה מתמקדת בהגדרות החוקיות של מהי דמוקרטיה. מטרת השיחה היא לדבר על **חברה דמוקרטית** - שינסו לתאר איך נראית חברה שהיא דמוקרטית: אילו ערכים מובילים אותה, מה הביטויים שניתן למצוא בחברה כזאת, איך נראה הקשר בין האנשים ובין האנשים לשלטון.

שאלו

- אז איך בעצם אנחנו יכולים להגדיר מהי חברה דמוקרטית?
- האם יש לכם דוגמאות מהחברה שלנו?
- בתקופות משבר או חירום, אתם חושבים שצריך לחזק את המרכיב הזה בחברה שלנו?

אופציה לשיקול המחנכת: יש אתר עם אופציה נחמדה לעשות שמש אסוציאציות אינטרנטית. צריך להירשם בחינם באתר ואז ניתן לשלוח לתלמידים קישור - כל תלמיד יכול לכתוב את התשובה שלו וזה מופיע על המסך. הסבר וקישור לאתר נמצא בסוף מערך השיעור.
תמונה לדוגמה:

אמרי: בתקופות חירום אנחנו עדים להרבה מאוד דוגמאות של חברה דמוקרטית: אנשים עוזרים יותר לזולת, יש דוגמאות לסולידריות, יש יותר כבוד וסובלנות. בתקופה כזאת גם לכם יש אחריות לחזק את המרכיבים הדמוקרטים בחברה שלנו.

חלק ב - מה לגיטימי ומה לא לגיטימי בתקופת חירום? (15 דק')

הצביעו והשפיעו - לגיטימי / לא לגיטימי

בקשי מכל התלמידים להכין 2 פתקים: על אחד כתוב "לגיטימי" ועל השני "לא לגיטימי". בחלק זה התלמידים יצטרכו להצביע כל פעם על דוגמה שתראי להם מהימם האחרונים. אחרי כל הצבעה תתני לתלמיד אחד שהצביע "לגיטימי" ולתלמיד אחד שהצביע "לא לגיטימי" להסביר את עמדתם.

הדוגמאות אותן תציגו לתלמידים

- כל האנשים מחויבים להישאר בבית מלבד יציאה לקניות חיוניות ואנשים שעובדים בעבודות חשובות למשק.
- מקומות עבודה מוסרים מכתבי חופשה ללא תשלום לרוב עובדיהם.
- מקומות עבודה מפטרים אנשים.
- מתנדבים מחלקים חבילות מזון לזקנים שלא יוצאים מהבית.
- בכיר בממשלה קורא לא לציית לבית המשפט הגבוה לצדק.
- אנשים מפגינים ברחובות כנגד התנהלות הממשלה – תוך אי שמירת הנחיות משרד הבריאות.
- הפגנות וירטואליות לשמירה על הדמוקרטיה – תוך שמירה על הנחיות משרד הבריאות.
- סגירת הכנסת מתוך שיקולים פוליטיים ושיתוק יכולתם של נבחרי הציבור לנהל את המדינה בזמן המשבר.
- מתן קנסות לאנשים על אי ציות להנחיות משרד הבריאות.
- מתן רשות למשטרה לכלוא אנשים שלא מצייתים להנחיות משרד הבריאות.

- מה מהדברים הכרתם? מה לא?
 - מה אתם חושבים שהאחריות שלנו בתור אזרחים בתקופת משבר?
 - האם זה חשוב שנציית לחוקים ונישמע להנחיות משרד הבריאות?
 - האם זה חשוב שנגדיל את האחריות על הסביבה שלנו ואת הסולידריות בחברה?
 - **האם זה חשוב שנפקח ונבקר את התנהלותם של נבחרי הציבור שלנו בתקופת חירום זו?**
- מדוע?

בחלק הזה אנחנו מנסים להניח עוד אחריות על התלמידים. זאת עמדה מאוד מורכבת להצליח לפתח, עם זאת, זאת עמדה שמחובתנו כאנשי חינוך לחנך לחשוף בפניהם. בתקופת חירום, כל דמוקרטיה נמצאת במספר מבחנים: ציות ושמירת החוק, סולידריות וחוסן חברתי, תפקוד נציגי הציבור. ננסה בחלק הבא לחדד את חשיבות היותם אנשים ביקורתיים ובעלי חשיבה פוליטית, תוך שמירת החיים וחוסנה של החברה.

חלק ג – אחריותנו האזרחית – ציות, חוסן חברתי וביקורת (20 דק')

אמרי: בשבועיים האחרונים דיברנו רבות על חשיבות הציות להוראות משרד הבריאות ושמירת החיים. דיברנו גם על האחריות שלכם כתלמידים על החברה שלנו – דאגה לזולת, עזרה למי שזקוק לכך וגם על סולידריות חברתית. כעת ננסה להבין את חשיבות היותנו אנשים פוליטיים בעלי דעה, שיוודעים לפקח ולבקר את מנהיגי הציבור גם בתקופת חירום. הרבה פעמים בתקופות חירום, יש למנהיגי הציבור יד חופשית לקבל החלטות מבלי התערבות הציבור או התקשורת. נכיר כעת מספר דוגמאות למקרים שקרו בעולם בשנים האחרונות.

יש 3 דוגמאות – אפשר לבקש מאחד התלמידים להקריא מהמצגת:

- הרפורמה במערכת החינוך בניו אורלינס – לאחר הוריקן קתרינה.
- מכירת חופי הים לחברות פרטיות בסרי לנקה לאחר אסון הצונאמי ב-2004.
- חוק שעובר בארה"ב שנותן את זכות שאיבת הנפט בעיראק לחברות פרטיות – בזמן מלחמת האזרחים בעיראק.

שאלי על כל דוגמה

- מה התנאים שאפשרו את הרפורמה הזאת?
- האם בעלי העסקים אשמים שכך שהם ניצלו את המצב לטובת הפיתוח הכלכלי שלהם?
- מה היה צריך להיות תפקידם של נבחרי הציבור בסיטואציה הזאת?

שאלי לסיכום לאחר המצגת

- למה חשוב שנפקח על נבחרי הציבור שלנו והחלטותיהם דווקא בתקופות חירום?

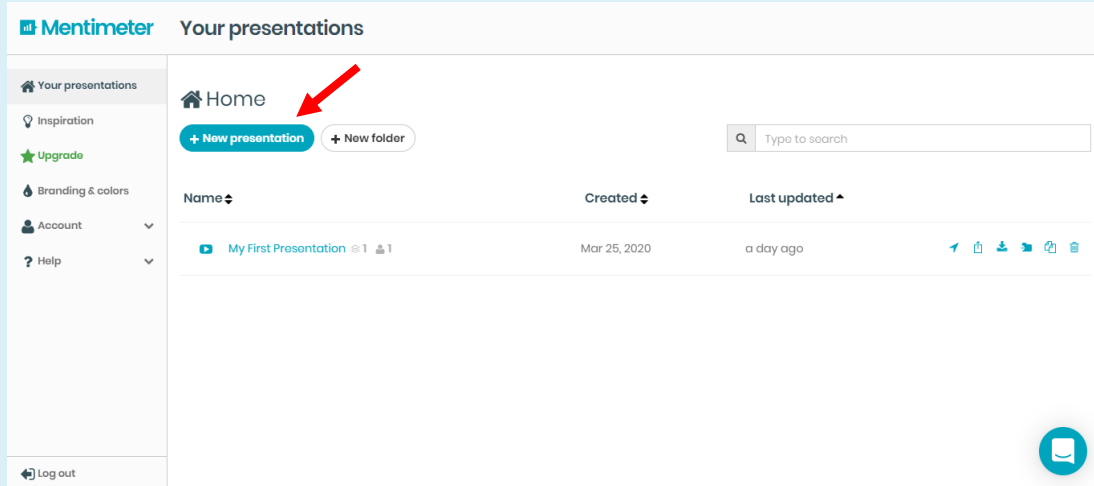
אמרי לסיכום: האחריות הראשונה שלנו בתור אזרחים היא ציות לחוקי המדינה ומשרד הבריאות בתקופה זו – על מנת לשמור על חיי האדם. עם זאת, ההיסטוריה מלמדת אותנו כי דווקא בתקופות חירום עלינו להצליח לראות את כל המתרחש מסביבנו ולא רק את המשבר שאנו מצויים בו. יש לנו אחריות על חוסנה של החברה הישראלית וגם על חוסנה של הדמוקרטיה הישראלית. אני מאחלת לכולנו שנעבור את התקופה הזאת בשלום ונצא ממנה כחברה מאוחדת וסולידרית יותר מחד וכמדינה דמוקרטית יותר מאיך.

שמש אסוציאציות מקוונת

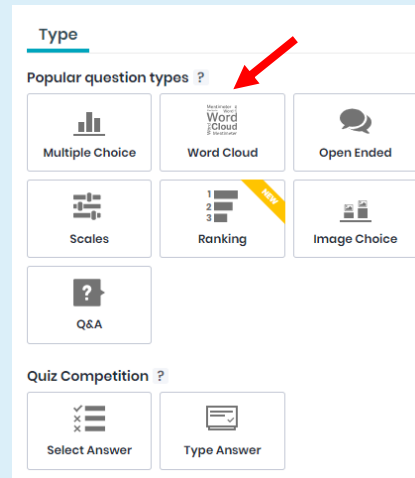
היכנסו לאתר <https://www.mentimeter.com/> 🖱️

הירשמו לאתר ללא תשלום – ניתן להירשם דרך חשבון GOOGLE שלכן 🖱️

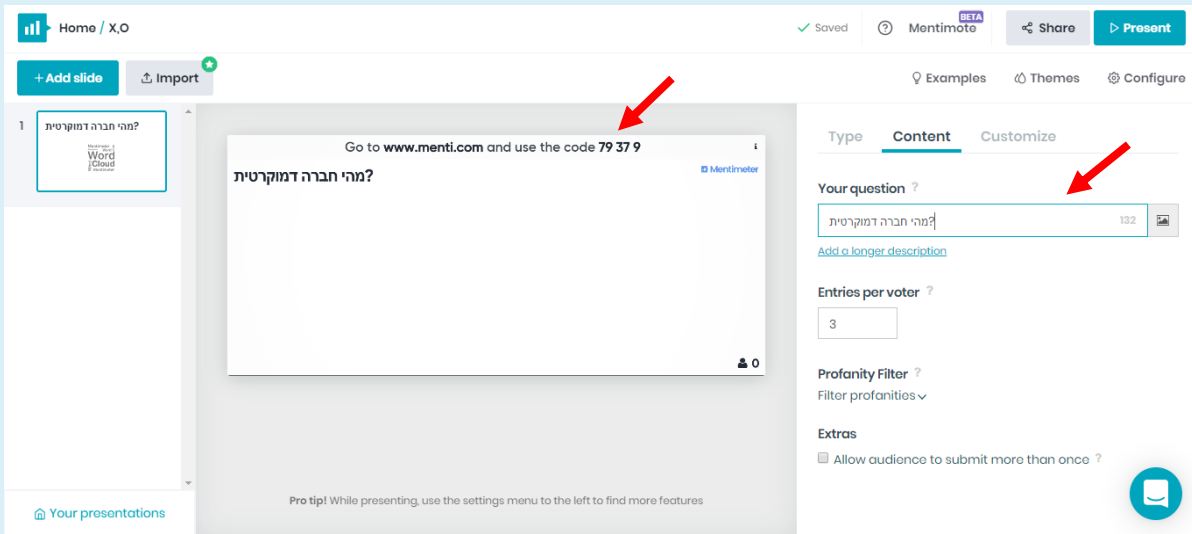
לחצו על הכפתור NEW PRESENTATION 🖱️

בחרו בצד ימין את סוג המצגת שנקרא: Word Cloud 🖱️

כתבו את השאלה הראשית שלכם "מהי חברה דמוקרטית?" 🖱️

לבקש מהתלמידים להיכנס לאתר www.menti.com 🖱️

להקיש את הקוד שמופיע בראש הדף שהכנת 🖱️

ללחוץ על Present – כפתור כחול בצד ימין למעלה 🖱️

להתחיל את הפעילות!